

SECTIO IV.

Utrum habeat omnes perfectiones gloriæ accidentalis, corporis et animæ.

1. *Aureola Doctoris in cælo Virgo fruitur.* — Ex iis quæ de essentiali gloria Virginis dicta sunt, facile intelligi potest quid de accidentali ejus gloria sit sentiendum. Hæc enim gloriam essentialem consequitur, illique proportionatur ac commensuratur. Primum igitur (quod ad animam pertinet) quædam sunt perfectiones gloriæ accidentalis omnibus beatis communes, quamvis non sint æquales in omnibus, ut sunt variæ revelationes quæ fiunt extra Verbum, gaudia, impetrationes aliquorum effectuum, et si quæ alia sunt hujusmodi. De quibus nullum est dubium quin B. Virgo perfectius et cumulatus abundet hujusmodi præmiis accidentalibus, quam omnes alii beati, ut per se constat ex hactenus dictis. Aliæ vero sunt perfectiones singulariter et proprie pertinentes ad quasdam personas, seu munera et status earum. In quo ordine poni possunt aureolæ, quæ tribus statibus hominum attribui censentur, scilicet, Virginibus, Doctoribus et Martyribus. Et de aureola quidem virginitatis constat, tanto esse excellentiorem in Virgine, quanto ipsa perfectius cæteris virginitatem coluit; quod enim absque pugna carnis perfectissimam castitatem servaverit, nec illius meritum, nec coronam diminuit, ut docte, ac pie et copiose ad hoc propositum disserat Supplem. Gab., 4, d. 49, q. 4, a. 3, dub. 2. Rursus existimo non caruisse propria aureola Doctoris, quia (ut supra ex SS. Patribus ostendimus) singulari et excellentiori modo fuit fidei magistra, et Doctorum doctrix. Neque enim ad hanc aureolam promerendam necesse est publice docere, aut pro concione prædicare; sed satis est veritatem fidei in alios diffundere, ut D. Thom. docet, in 4, d. 49, q. 5, art. 5.

2. *Dubium.* — Dubitatio nonnulla est de aureola martyrii, quia B. Virgo violentam mortem passa non est, ut supra diximus; non ergo fuit vere martyr; ergo neque habet aureolam martyrii. Neque enim satis est quod in morte filii valde de illius passionibus doluerit; alioqui qui meditando Christi passionem vehementer dolent, hanc aureolam consequerentur, quod est aperte falsum. Et hanc sententiam tenet Abulen., Matth. 13, q. 20; et Sotus, in 4, d. 49, q. 5, art. 2. Aliis simpliciter videtur B. Virginem vere ac proprie

habere aureolam martyrii. Ita docuit Supplem. Gab. supra, et Viguierus, in Institut. Theolog., c. 14, § 3, vers. 2; et potest fundari, quia Sancti absolute eam vocant *martyrem, et plus quam martyrem*, ut colligitur ex Bernardo, in serm. *Signum magnum*; Hieron., serm. de Assumpt.; Ildephons., serm. 2 de Assump.; Anselm., lib. de Excell. Virg., c. 5; qui hoc epithetum præcipue Mariæ attribuunt, propter dolorem quem in filii morte passa est. De quo Simeon dixit: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Qui* (inquit Anselmus) *major fuit omnibus doloribus. Quidquid enim crudelitatis inflictum est corporibus martyrum, leve fuit, aut potius nihil comparatione tue passionis. Quæ nimirum sua immensitate transfixit cuncta penetralia tua tuique benignissimi cordis intima. Et utique, pia domina, non crediderim te potuisse ullo pacto stimulos tanti cruciatus, quin vitam amitteres, sustinere, nisi ipse spiritus vitæ dulcissimi filii tui, pro quo moriente conquerebaris, et tantopere torquearis, te confortaret.* Ex quibus verbis potest hæc sententia in hunc modum explicari: Christus Dominus vere ac proprie martyr fuit. Nam propter veritatem morum et doctrinæ violenter interfectus est, ut docet D. Thomas, loco cit., ex 4 Sentent.; B. autem Virgo, tum propter summam cum Christo conjunctionem, tum quia simul cum filio constanter perseverabat in suæ fidei et amoris testimonio, simul cum ipso patiebatur. Et (ut inquit Lauren. Just., 1. de Triumph. Christi agone, c. 21) *cor ejus clarissimum passionis Christi speculum, et perfecta mortis imago effectum erat.* Ergo simul cum Christo martyr effecta est. Nam, licet Christi interfectores directe non intenderent illam propter Christum affligere, tamen re ipsa persequendo Christum, ipsam persequabantur, et occidendo Christum, quantum in ipsis erat, eam interficiebant. Qui modus passionis et persecutionis sufficiens est ad martyrium, ut in Innocentibus constat, qui vere fuerunt martyres, quamvis persecutores non intenderent occidere eos propter Christum, sed solum interficere Christum; ergo ex hac parte sufficienter B. Virgo passa est propter fidem et propter Christum. Aliunde vero sustinuit dolorem sufficientem ad inferendam mortem corporis, nisi peculiari Dei auxilio fuisset suffulta; ergo potest dici martyr, vel (ut Ephr. eam vocat, orat. ad Virginem) *martyrum honor ac decus*; ergo hoc satis est ad aureolam martyrii comparandam.

3. *Aureolam martyrii in cælo, quomodo Virgo habeat.* — *Dotes virginæ corporis in cælo quales.* — Hæc controversia parvi momenti esse videtur, nam in gloria essentiali constat habere Virginem quidquid respondere potest perfectissimo martyrio, tum propter discursum factum; tum quia animo et voluntate paratissima fuit ad mortem pro Christo sustinendam. Quod vero pertinet ad accidentalem ornatum seu decorem, qui *aureola* dicitur, etiam videtur certum aliquid peculiare habere B. Virginem in hoc genere, quod est veluti insigne quoddam excellentissimæ fortitudinis et charitatis ejus, sive hoc dicatur aureola martyrii, sive aliquid eminentius illa, quod videtur proprius ac verius dici. Quemadmodum etiam verisimile est, ob dignitatem matris Dei, et egregium pietatis opus, quod B. Virgo in Christum exercuit, habere ipsam singularem aliquem splendorem ac decorem, qui perfectior sit quam omnis aureola, qui tamen inter aureolas non connumeratur, sed perfectio quædam est altioris rationis. Et ex iis facile est intelligere quid de gloria corporis Virginis sentiendum sit. Habet enim omnes illas dotes quæ omnibus beatis communes sunt, tantoque excellentius, quanto perfectiori animæ beatitudine fruitur. Rursus ob singularem filii generationem, castissimam atque purissimam, existimo habere in corpore singularem aliquem et admirabilem splendorem, vel aliquid aliud quod sit veluti insigne regni dignitatis, ac divinæ maternitatis ac principatus, et dominii in omnes beatos; Bonav., in Spec. B. Virg., c. 6.

4. *Singularem in cælo chorum sub Christo Virgo constituit.* — Ex quibus omnibus tandem sequitur B. Virginem ita in omnibus excedere alios beatos, ut sub Christo ipsa sola specialem sedem et singularem chorum in beatitudine constituat. In ordinibus enim Angelorum sanctorum novem chori distinguuntur ministeriis et operationibus distincti; sancti vero homines, vel sub illius ordinibus collocantur, vel certe in illis ordinantur et constituuntur. Nam (ut Theologi docent, in 2, d. 9) ad singulos ordines Angelorum aliqui homines assumuntur; at vero B. Virgo, quoniam habuit superiorem dignitatem, quæ altioris est ordinis, et ministrorum statum excedit, ideo per se singularem chorum constituit. Et hoc modo dicitur ab Ecclesia *exaltata super omnes choros Angelorum*, tanquam omnium domina ac regina. De qua melius quam de Esther verum est, quod scribitur

Esther 2: *Ducta est ad cubiculum regis, et habuit gratiam et misericordiam eam eo super omnes mulieres, et posuit diadema regni in capita ejus.*

DISPUTATIO XXII,

In tres sectiones distributa.

DE ADORATIONE BEATÆ VIRGINIS.

Postquam de omnibus Deiparæ perfectionibus actum est, superest ut de cultu ac veneratione, qua illam prosequi tenemur, sermonem insituamus. Hic autem cultus ad duo præcipua capita revocari potest. Alterum est honor, seu adoratio, de quo in disputatione præsentis. Alterum est oratio, de quo in sequenti dicemus. Quoniam vero de adoratione, tum in genere, tum de illa quæ sanctis hominibus et Angelis debetur, in priori tomo copiose satis disputatum est, ideo ea solum, quæ sunt Virginis propria, hoc loco adjungemus.

SECTIO I.

Utrum B. Virgo cultu religioso adoranda sit

1. *Collyridianorum hæresis.* — Hæretici, qui sanctos homines adorandos negant, nullam Virginis exceptionem faciunt. Sed quoniam nihil speciale afferunt ad cultum Virginis evertendum, et quæ generalia sunt, prædicto loco satis sunt pertractata, eos missos faciamus. Aliæ hæresis extreme contraria fuit Collyridianorum, qui Virginem adorabant ut Deam, et illi sacrificia offerebant. Ita refert Damascen., lib. de Hæresib.; et Epiphani., hæres. 78. Ecclesia vero, et catholica veritas media via incedit.

2. *Objectio.* — *Responsio.* — Dicendum est ergo primo, B. Virginem esse adorandam. Est de fide, ex supra dictis de Sanctis in communi. Nam si reliqui sunt adorandi, multo magis B. Virgo. Unde in septima Synodo, act. 4, 6 et 7, et in Tridentino, sess. 25, in decreto de reliquiis et veneratione Sanctorum, primo loco docetur Deiparæ adoratio. Sanctorum testimonia ex citato loco peti possunt, et statim plura afferemus, explicando rationem hujus adorationis. Ex qua etiam constabit a priori ratio hujus conclusionis. Contra quam nihil video quod objici possit, nisi fortasse Epiphanius, dicta hæres. 78, ubi negare videtur Virginem esse adorandam. Sed mens ejus ex hæresi quam impugnat, colligenda est;

nomen ergo adorationis pro latria usurpavit; unde ibidem postea docet B. Virginem honore ac veneratione prosequendam esse.

3. *Adoratio Virginis per vetusta.* — Secundo, pie addi potest B. Virginem ab initio seculi, tam in Ecclesia triumphante quam in militante, aliquo modo adoratum esse. Explicatur, quia imprimis S. Angeli a principio suæ creationis Christum fide cognoverunt, et a principio beatitudinis eundem in Verbo intuiti sunt. Tum quia fidei visio respondet. Tum etiam quia ad eorum statum maxime spectabat suum caput ac regem agnoscere. De qua re in priori tom., super q. 48 et 49 D. Thomæ, plura attulimus, et in 1 p., q. 57 et 62, fusius tradi solet. Hinc ergo verisimile est cognitam etiam fuisse a Sanctis Angelis ab initio Deiparam, vel communi conceptu, ut in statu viæ credendo Deum ex femina sumpturum carnem, vel proprio et particulari, ut in beatitudine intuendo feminam illam, ex qua Verbum incarnandum erat. Cum enim illa visio sit perfectissima et clarissima, verisimile est ita esse terminatam ad mysterium incarnationis, ut clare etiam visa sit ea quæ futura erat mater Dei; præsertim quia etiam B. Virginis cognitio multum ad eorum statum pertinebat, cum ipsa perpetuo futura esset eorum domina ac regina. Item, quia incredibile est tam perfectum Dei opus, quale est B. Virgo, non videri ab aliquo beato in Verbo. At si ab aliquo videtur, maxime a Sanctis Angelis. Quod si nunc ab eis videtur in Verbo, etiam ab initio visum est, quia visio beata non recipit mutationem et augmentum. Et hoc indicavit D. Thomas sup., q. 30, art. 2, ad 3, si recte ponderetur solutio, et cum argumento conferatur. Et ex doctrina quam ibi tradit, interpretari possumus nonnullos Patres, qui interdum significare videntur Angelos non cognovisse matrem Dei, ut videre licet in Bernardo, hom. 1 in *Missus est*, et ser. 4 et 5 de Assumptione, ubi Angelis accommodat verba illa: *Quæ est ista quæ progreditur?* quasi inquirentibus de persona sibi ignota; quod etiam habet Laur. Justin., serm. de Annun. Tamen ex D. Thoma, citato loco, interpretamur hæc intelligenda esse de cognitione quoad omnes circumstantias, non vero quoad substantiam et personam ipsam. Ex hoc ergo ulterius concluditur: sicut Christus, vel fide creditus, vel clare in Verbo visus, statim adoratus est ab Angelis, quomodo multi interpretantur illud ad Hebræos 1: *Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ,*

dicit: Et adorent eum omnes Angeli ejus; semel enim præceptus est adorari ab Angelis, cum primum illis per fidem propositus est, et iterum cum re ipsa fuit incarnatus; sic igitur etiam Beatissima ejus mater, cum primum sanctis Angelis est cognita, fuit ab eis adorata, cum ab eis sit cognita ut Dei mater ac domina omnium, atque adeo vel adoratione digna. *Decet enim* (ut Damascenus inquit, orat. 1 de Nativitate B. Mariæ, et 2 de Assumptione) *Dei matrem, ea quæ filii sunt, possidere, et ab omnibus adorari.*

4. *Cultus Virginis in Ecclesia qualis, quamque antiquus.* — *Dies festi in honorem Virginis dicati.* — Rursus eodem fere discursu explicari potest semper Virginem fuisse in Ecclesia ex hominibus constante cognitam, et in veneratione habitam. Ante adventum Christi, non quidem ab universa plebe, quæ valde implicite, et confuse, ac imperfecte Christum cognoscebat, sed a Sapientibus, Patriarchis, ac Prophetis, a quibus et præcognita fuit et prædicta, ut ex Hieronymo, Bernardo, et aliis Patribus, in principio hujus libri ostendimus; post Christi autem adventum, dum in vita mortali extitit, a fidelibus omnibus, qui illam cognoscebant, in summo honore est habita, ut ex antiquis historiis constat, et ex Epistolis Ignatii ad Joannem Evangelistam. Postquam vero in cælum translata est, singulari cultu est ab universa Christi Ecclesia celebrata. Cujus rei certam fidem faciunt, primo universalis consensus et traditio Ecclesiæ, cujus initium ignoratur, quod, teste August., lib. 4 de Bap., c. 24, certum indicium est hujusmodi traditionem usque ad Apostolorum tempora esse revocandam. Secundo, ex antiquorum Patrum certis testimoniis, quæ partim in superioribus attulimus, agentes de dignitate, gratia et gloria B. Virginis, partim in sequentibus sectionibus afferemus. Tertio, ex diebus festis quos Deo in memoriam et honorem Virginis Ecclesia dicavit. Cujusmodi sunt, imprimis festum Annuntiationis, in quo ante mille annos, conciones habuere Augustin., Andreas Hierosol., et alii. Et multo antiquius esse constat ex Athanas., de Sanctissima Deipara, et ex Leone Papa, ep. 4, c. 2; et ex Concilio Tolet. XII, c. 1, quibus locis significatur festivitatem hanc esse ab Apostolis institutam. Aliud festum est Purificationis Virginis, quod nonnulli existimarunt tempore Justiniani Imperatoris fuisse institutum, ex Nicephor., lib. 17 Hist., c. 28; et Paulo Diac., lib. 10 Rerum Romanarum. Sed licet fortasse

eo tempore fuerit speciali præcepto sancitum seu renovatum, solemnitatem autem ipsam antiquiorem fuisse, constat ex Gregorio Nysen., Chrysost., Cyril. Alexand., concionibus de Purificatione, quæ apud Surium leguntur; et ex Leone Papa, supra. Et de hoc videri possunt quæ tradit Albin. Flaccus, lib. de Divin. offic., c. de Purificatione. Tertium est festum Assumptionis, de quo in superioribus dictum est; et hujus ac præcedentis meminit Concilium Maguntiacum, sub Carolo Magno, cap. 36; Conc. Lugdun., c. 1, de Consec., distinct. 3. Quartum est festum Nativitatis Virginis, de cujus antiquitate diximus supra, agentes de prima sanctificatione Virginis. His quatuor festivitibus, quæ celebriores et antiquiores sunt, additæ sunt aliæ in Ecclesia Romana. Quinta ergo est festivitas S. Mariæ ad Nives, ante mille ducentos annos, tempore Liberii Papæ instituta, ob divinam revelationem, ut constat ex ejus gestis, et ex antiquissima traditione, et ex insigni monumento quod Romæ adhuc extat. Sexta est Visitationis, quæ in Ecclesia Græca antiquior est, ut constat ex Græcorum Calendar. In Latina vero ab Urbano VI, ante ducentos annos, fuit instituta; postea vero in Concilio Basiliensi confirmata, ut constat ex sess. 43 hujus Concilii. Septima est Conceptionis ejusdem Virginis, de qua supra, disp. 3, sect. 5, late dictum est. Octava est Præsentationis B. Virginis in Templo, quæ ante multos annos in Ecclesia Latina inchoata est. Nam in constitutionibus Manuelis imperatoris, quas in Latinum vertit Joannes Cleondaius, quædam extat, tit. de Feriis, constitut. 1, qua præcipitur hoc festum servari, ac celebrari die 21 Novembris, quæ constitutio facta est ante quadringentos quinquaginta annos, tempore Cælestini II. Et quamvis non fuerit in universali Ecclesia jam inde introducta, a multis tamen Ecclesiis celebrata est, præsertim in Hispania, ac tandem a Sixto V universali Ecclesiæ proposita. Unde nunc recte quadrat quod ab Anton., part. 4, tit. 15, c. 24, § 3, animadversum est, cum in Ecclesia octo sint solemnitates Deo in solum ipsius cultum dicatæ, scilicet Trinitatis, Pentecostes, Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, Ascensionis, et Corporis Christi, tot esse universales festivitates in Virginis honorem eidem Deo consecratas. Quibus addi possunt singulares festivitates Virginis, quæ in diversis provinciis celebrantur. Quales sunt in Hispania festum Expectationis Virginis, ante nongentos

annos institutum, ut ex Concilio X Toletano constat, et festum Descensionis ejusdem, quod in Ecclesia præsertim Toletana, antiqua traditione colitur, et utraque festivitas a Gregorio XIII nuper confirmata est. Tandem in universa Ecclesia dies Sabbathi in peculiarem Virginis memoriam et honorem destinatus est. Cujus rei certum initium reperire non potui; dicitur autem inchoata fuisse in Concilio Claramontano, sub Urbano II, ante quingentos annos, quod tamen Concilium nunc non extat.

5. *Templa in honorem Virginis consecrata.* — Quarto principaliter testantur eandem traditionem antiquissima templa Deo in honorem B. Virginis consecrata, quorum tam frequens est in historiis mentio, tamque evidens experientia, cum majorum traditione conjuncta, ut supervacaneum sit in eis numerandis immorari. Quod maxime illud confirmat, quia in hujus cultus confirmationem magna et frequentia miracula in hujusmodi templis virgineis Deus operatur. Legantur quæ erudite congerit Canisius, l. 5 de B. Maria, c. 23, 24, 25; et quæ c. 22 refert de imaginibus Virginis et veneratione earum eandem veritatem confirmare possunt. De qua re multa attigimus præcedenti tomo, agentes de imaginum adoratione.

6. Ex quibus omnibus constat adorationem hanc, quæ Virgini debetur, eique ab Ecclesia tribuitur, cultum religiosum continere, quia et in Dei honorem redundat, et ad pietatem et spirituale bonum animarum conducit. Quod maxime confirmant ea quæ de simili cultu religioso Sanctorum in genere diximus, et in sequentibus sectionibus amplius explicabitur.

SECTIO II.

Ob quam potissimam rationem B. Virgo sit adoranda.

1. Expedita quæstione an sit hæc adoratio, ut explicemus qualis seu cujus rationis illa sit, oportet objectum ejus explicare. Et quoniam de materiali objecto constat, cum de B. Virgine sermo sit, solum superest ut formalem rationem hujus adorationis explicemus. Triplex enim potest ratio adorationis in Virgine intelligi.

2. *Prima ratio adorationis Virginis.* — Prima igitur ratio propter quam potest Virgo adorari, extrinseca est, qualis in reliquiis, ut in cruce, vel clavis Christi reperitur. Sicut enim crux et Christum tetigit, et instrumen-

tum fuit nostræ redemptionis, ita multo perfectius Beatissima Virgo, et Christum tetigit, et ad nostram redemptionem est cooperata. Hoc igitur modo adorabilis est B. Virgo ratione extrinseca, id est, quatenus Christum tetigit, ita ut tota ratio hujus adorationis sit Christus. Ita sentit D. Thomas supra, q. 23, art. 5, ubi Cajet. id clarius exponit. Est tamen ex eisdem auctoribus, et aliis Theologis in 3, dist. 9, observandum, quanquam hæc ratio speculative considerata sufficiens sit, ut propter eam Virgo sit adorabilis, practice tamen, seu in usu, non esse hoc modo adorandam, præsertim communi ac publica Ecclesiæ adoratione, non quia hoc sit intrinsece malum, nam revera non est. Nam si quis idoneus sit ad discernendas rationes adorationis, et cavendum omne periculum, et ad scandalum vitandum, nulla est in hujusmodi adoratione deordinatio aut malitia. Sed tamen illius communis usus vitandus dicitur. Primo, propter periculum quod esse potest in adoranda creatura rationali propter divinam excellentiam, licet extrinsece applicatam. Cum enim creatura rationalis per se sit capax absolutæ adorationis, propter aliquam intrinsecam excellentiam, fieri potest ut homines, præsertim ignorantes, in errorem labantur, divinam illi tribuentes excellentiam. Propter quam causam superiori libro diximus, neque hominem, ut est ad imaginem Dei, neque Sanctos, ut singulari modo sunt templa Dei, esse latria adorandos propter divinam excellentiam. Secundo, quia major honor personæ adoratæ est, quod propter intrinsecam et propriam excellentiam colatur, quam propter extrinsecam habitudinem contactus, verbi gratia, aut repræsentationis; quia hujusmodi honor potius est testimonium excellentiæ illius personæ, propter quam fit adoratio, quam ejus in quam materialiter terminatur adoratio.

3. *Secunda ratio adorationis Virginis.* — Secundo, adorari potest B. Virgo propter intrinsecam sanctitatem quam habet; quod est per se notum, ex his quæ in genere de adoratione Sanctorum dicta sunt; quia in B. Virgine est sanctitas ejusdem rationis et majoris perfectionis, ut supra probatum est.

4. *Tertia ratio adorationis Virginis.* — *Dominium Virginis in creaturas omnes unde ortum.* — Tertia ratio propter quam est adorabilis B. Virgo, assignari potest dignitas matris Dei. Hoc sumo ex D. Thoma, in 2. 2, q. 103, art. 4, ad 2; et ita declaratur. Quia hæc di-

gnitas distincta est a dignitate gratiæ et altioris quodammodo rationis quam illa, ut in principio hujus materiæ ostendimus. Rursus non est extrinseca, sed propria, et intrinseca ipsius Virginis, sive in ea intelligatur esse physice, propter relationem realem ad Christum, quæ est in Virgine, sive moraliter, ut eodem loco supra citato explicui, sicut dignitas regis est in rege; quod satis est ad absolutam et propriam adorationem. Est ergo adorabilis Virgo propter hanc dignitatem, sicut ipsa dixit, Lucæ 1: *Quia fecit mihi magna qui potens est. Et quia respexit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes;* ut illi non incommode applicare possimus verba Apostoli, ad Philip. 2: *Humiliavit semetipsam propter quod et Deus exaltavit illam, et dedit illi nomen quod sub Deo est super omne nomen,* scilicet, nomen matris Dei, ut in hoc nomine omne genu flectatur congruenti et accommodata adoratione. Ut enim supra ex Damasceno dicebamus, orat. 2 de Assump. Virginis: *Decet matrem ea quæ filii sunt possidere, et ab omnibus rebus adorari.* Ex quibus verbis confirmatur et magis explicatur hic titulus adorationis. Nam B. Virgo, eo quod mater Dei est, habet speciale quoddam jus et dominium in omnes creaturas; sed unicuique jure domini debetur ab inferioribus adoratio; ergo. Major patet ex Sanctis Patribus, qui primo fundant hoc dominium in conjunctione et affinitate inter Deum et Virginem. Athanas., ser. de SS. Deipara: *Quia ipse Rex est et Dominus, mater quæ eum genuit, et Regina, et Domina vere censetur.* Et infra, quasi explicans vel limitans hoc dominium, dicit *esse secundum sexum femininum,* ac si deceret esse tale quale esse solet in uxore, vel matre, propter conjunctionem ad regem. Quanquam enim non soleat habere supremum dominium, suam tamen potestatem impetrandi habet, et omnes illi, tanquam dominæ ac superiori, deferunt. Unde Damasc., lib. 4 de Fide, c. 15: *Vere enim, inquit, rerum omnium conditarum domina effecta est, cum creatoris mater extitit.* Et August., ser. 35 de Sanctis, agens de hac matris dignitate: *Quid, inquit, dicam pauper ingenio, cum de te quidquid dixerero, minor laus sit quam dignitas tua meretur?* et infra; *Si dominam Angelorum vocitem, per omnia te esse probaris.* Et Rup., l. 3 in Cant., circa id Cant. 4: *Veni, coronaberis: Ita (inquit) coronaberis, ut in cælis Regina Sanctorum, et in terris Regina sis regnorum.* Et Ansel., de Excell.

Virg., c. 8: *Deus eam cunctæ secum creature perenni jure dominaturam in throno gloriæ suæ collocavit.* Et eodem modo loquuntur Bern., ser. 1 de Assum.; Petrus Dam., ser. 1 de Nat. Mariæ; ac denique VII Synodus, act. 4, citans Gregorium, eam specialiter vocat, *omnium Christianorum dominam,* indicans alium titulum hujus domini, scilicet, quia ad nostram redemptionem singulari modo cooperata est. Sicut enim Christus, eo quod nos redemit, speciali titulo dominus est ac rex noster, ita et B. Virgo, propter singularem modum quo ad nostram redemptionem concurrens, et substantiam suam ministrando, et illum pro nobis voluntarie offerendo, nostramque salutem singulariter desiderando, petendo, procurando. Propter quod *mater* etiam *omnium hominum* dicitur, ut inquit Rupert., lib. 13 in Joan.: *Quia nimirum, salutis omnium causam, tunc sine dolore peperit, quando Deum hominem factum de carne sua genuit. Et tunc magno dolore parturiebat, quando juxta crucem ejus stabat.* Ergo titulus hic maternitatis ac domini est sufficientissima adorationis ratio. In quo magna est differentia inter Virginem et alios Sanctos, quidquid Durand. dicat, in 3, d. 9, q. 3.

5. *Objectio.* — *Responsio.* — Sed dicit aliquis hanc rationem adorationis non esse a prima distinctam, quia B. Virgo non aliter effecta est mater Dei, quam concipiendo ipsum, contingendo, et in utero suo portando. Respondeo esse magnam et apertam differentiam, quia in prima ratione solum consideratur præcisa ratio contactus vel repræsentationis, quæ, ut sic, non dicit moralem dignitatem propriam creaturæ rationalis, sed solum habitudinem quamdam quæ in rebus etiam inanimatis reperitur. Item illa prima ratio non requirit causalitatem aliquam nec propriam conjunctionem ad Christum et Deum; sed reperiri potest in qualibet alia persona quæ Christum tetigisset. At vero in hac ultima ratione consideratur dignitas omnino propria creaturæ rationalis, fundata in vera causalitate matris, et singulari ad Christum conjunctione; sunt ergo hi tituli valde diversi.

6. *Objectio.* — *Responsio.* — Rursus tamen objici potest, quia hæc dignitas sic explicata, et præcise sumpta, non est sufficiens ratio absolutæ adorationis. Nam si a gratia sanctificante separetur, non constituit personam per se adorabilem; ergo hic titulus separatus a secundo non est sufficiens ratio adorationis. Respondeo primo, fieri non posse se-

cundum potentiam ordinariam, et juxta legem quasi connaturalem dignitati matris, quin dignitas gratiæ conjuncta sit, et veluti consequatur dignitatem matris, ut in superioribus ostendi; et hoc satis est ut hæc matris dignitas per se et vi sua intelligatur esse sufficiens ratio adorationis. Secundo, admissio illo casu, dupliciter posset fingi; primo, ut ea persona, quamvis esset sine gratia, non tamen esset in peccato mortali, sed veluti in puris naturalibus, adjuncta solum dignitate matris Dei, absque ulla alia gratia, vel beatitudine supernaturali, vel ordinatione, vel acceptance ad illam; et in eo casu dico eam personam fore adorabilem propter dignitatem matris, quia est sufficiens ratio, et non esset impedita. Secundo, potest fingi talis persona in statu peccati et inimicitiae divinæ, et in eo statu non posset adorari cultu saltem religioso, quia peccatum existens redderet illam indignam tali adoratione, et impediret rationem aliam, propter personæ indignitatem.

SECTIO III.

Cujus speciei et virtutis actus sit hæc Virginis adoratio.

1. *Virgo non potest proprie adoratione latriæ adorari.* — Explicato formali objecto hujus adorationis, facile erit exponere et cujus naturæ sit, et ad quam virtutem pertineat. Primo enim de fide certum est, B. Virginem non posse adorari propria ac perfecta latria. Hæc enim soli Deo debetur propter excellentiam infinitam et increatam, quam Virgini attribuere idololatria esset, et hoc sensu Epiph. et Damasc. damnant ut hæreticos Collyridianos, qui Virginem latria colebant; et eodem dixit Ambros., l. 3 de Spiritu Sancto, c. 12, adorationem Christi propriam non esse cum ejus matre communicandam.

2. *Objectio.* — *Responsio.* — Sed contra, nam Ecclesia videtur hanc adorationem Virgini tribuere, dum eam vocat spem nostram, matrem gratiæ, et similibus titulis eam honorat, ac si ipsa esset auctor gratiæ et salutis, quod pertinet ad cultum latriæ. Et similia reperiuntur in Sanctis Patribus, Augustino, ser. 2 de Annunciatione, qui vocat eam *spem unicam peccatorum.* Similia habet Bernardin., ser. de Nativitate B. Mariæ; Ephrem, orat. de Laudib. Virginis, ubi vocat, *gaudium, salutem et pacem mundi,* et pleraque id genus in superioribus allata sunt. Respondetur, in his omnibus non verba, sed verborum sensum es-